

Achteruitgang van vlinders en andere insecten

In oktober 2017 is er ineens reuring in het Journaal en de kranten: in Duitse natuurgebieden is het gewicht van insecten (de zogenaamde biomassa) in dertig jaar tijd met 75 procent afgenomen. De resultaten zijn gepubliceerd in het gerenommeerde tijdschrift PLoS ONE (Hallmann et al., 2017). Zien we zoiets ook bij de dagvlinders?

Het gaat slecht met veel vlinders. De Rode Lijst laat het zien, het Landelijk Meetprogramma Vlinders laat het zien, het Living Planet Report Nederland (WWF, 2015) laat het zien. Het artikel van Hallmann et al. kijkt naar het gewicht van gevangen insecten zonder naar afzonderlijke soorten te kijken. Dan blijkt dat er nu maar liefst 75% minder insecten zijn dan in 1989. Iedere automobilist kan het beamen: je hoeft een stuk minder vaak je voorruit van insectenprut schoon te maken dan vroeger.

In het Landelijk Meetprogramma Vlinders tellen we al sinds 1990 iedere week de vlinders op vaste routes. Zien we daar een vergelijkbare achteruitgang? Daartoe hebben we voor elke soort opgeteld hoeveel vlinders er dat jaar gezien zouden zijn als alle routes in alle jaren elke week geteld waren. De aantallen in niet-getelde jaren of weken schatten we aan de hand van de wel-getelde jaren of weken op andere routes.

In de grafiek hebben we een verdeling gemaakt naar de algemeenheid van de soorten op basis van de 'Dagvlinders van Nederland' (Bos et al., 2006) in:

- Algemene soorten, als bruin zandoogje, de witjes en dagpauwoog.
- Schaarre soorten, als bruine vuurvlinder, groentje en heivlinder.
- Zeldzame soorten, als zilveren maan, duinparelmoervlinder en veenbesblauwtje.
- Trekvlinders: atalanta, distelvlinder, gele en oranje luzernevlinder.

De drie soorten waarvan we eitjes tellen (grote vuurvlinder, gentiaanblauwtje en sleedoornpage) hebben we hieruit weggelaten, omdat de aantallen eitjes veel hoger zijn dan van de volwassen vlinders. De aantallen vlinders van deze zeldzame soorten zouden ook weinig bijdragen aan het grote totaal als deze wel precies bekend waren.

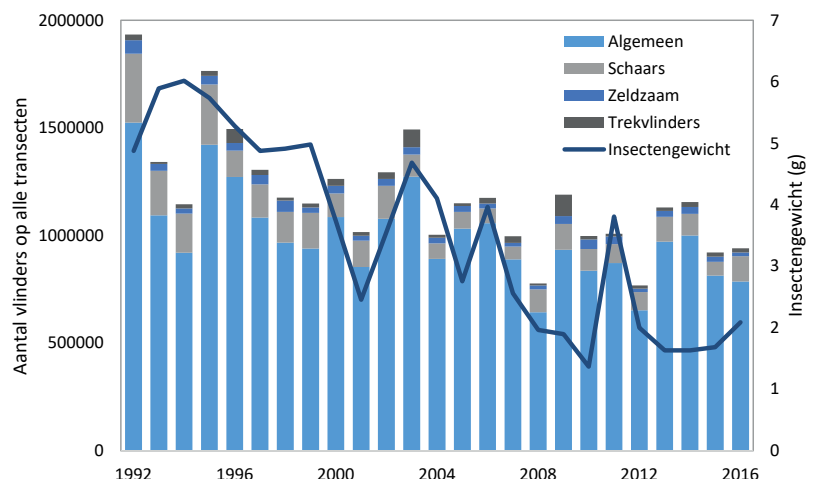
In Duitse natuurgebieden werd een achteruitgang in het gewicht van gevangen insecten vastgesteld van 75% sinds 1989 (de blauwe lijn in de grafiek). Voor al onze dagvlinders samen zien we een achteruitgang van 43% in cumulatieve aantallen sinds 1992. Als we dat uitsplitsen naar algemeenheid dan zien we dat:

- algemene soorten met 38% achteruitgingen
- schaarse soorten met 75%
- zeldzame soorten met 47%
- trekvlinders met 18% en
- de soorten waarvoor eitjes geteld worden met 24%

Tekst:
Chris van Swaay
De Vlinderstichting
& Martin Poot
CBS

De achteruitgang is dus niet beperkt tot zeldzame en schaarse soorten (al komt die achteruitgang juist daar het hardst aan, er waren er immers al weinig van). Het zijn vooral onze algemene soorten waar er bijna 40% minder van zijn, wat overeenkomt met de ervaring van vlinderkenners die al wat langer in het veld lopen: "Er zijn gewoon minder vlinders dan vroeger."

Waar komt het door? We gaan dat nu ook voor de algemene soorten meer in detail uitzoeken, maar net zoals bij de schaarse en zeldzame soorten zal het te maken hebben met een verlies van de kwaliteit van de leefomgeving voor deze soorten. Het ligt voor de hand dat een combinatie van de toename van de intensieve landbouw, verstedelijking en andere menselijke ingrepen een rol hierbij speelt.

Aantal vlinders op alle transecten als ze elke week geteld zouden zijn, onderverdeeld naar de zeldzaamheid van de soorten. De lijn met het insectengewicht komt uit Hallmann et al. (2017).